

ועולמות] רבים, וכאן הוא סוד של מצוה ראשונה להפיר אותו בכלל. משום שפתיב אנכי, הרי רומז שיש אלוה שליט עליון (שהוא) על העולם, כמו שנאמר פי ה' אלהיך אש אכלה הוא, מצוה ראשונה בכלל. בפרט, משום שפתיב (בראשית כא) ה' אלהיך. זה פרט, וזה כלל ופרט, מצוה ראשונה, שצריך לדעת בראש ובסוף כפי שבארנו. (ע"כ רעיא מהימנא).

וידבר משה כן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקצור רוח. מה זה מקצור רוח? אמר רבי יהודה, שלא היו נחים ולא היו אוספים לתוכם רוח. אמר רבי שמעון, מקצור רוח - שעדין לא יצא יוכל לתת להם מנוחה. ורוח אחרונה עדין לא שלטה לעשות מנהגם, ואז היו בצרות של רוח, מועקה של רוח. מיהו? רוח אחרונה, כמו שאמרנו. (שעד שלא נתן היובל ברכה על הרוח הוא להחקים הנפש התחתונה, ולא שולטת הרוח הוא על הנפש אלא באשר מתברכת מהיובל, אז תקיה רוח. ומי היא הרוח הזו? יעקב, שכתוב ותחי רוח יעקב וגו').

בא ראה, כתוב הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים. מה זה ואני ערל שפתיים, והרי בתחלה כתוב לא איש דברים אנכי וכו' כי כבוד פה וכבוד לשון אנכי, והקדוש ברוך הוא היה משיב לו, מי שם פה לאדם וכו', והוא אמר ואנכי אהיה עם פיה, התעלה על דעתך שלא היה כף? ועתה אומר ואני ערל שפתיים, אם כן, איפה הדבר שהבטיח לו הקדוש ברוך הוא בראשונה?

א"ל סוד הוא. משה הוא קול, והדבור שהוא הדבור שלו היה בגלות, והוא היה אטום מלפרש דברים, ומשום כן אמר ואיך

איהו אנכי, אנכי סלקא לרזין (עלמין) סגיאין. והקא איהו רזא דפקודא קדמאה, למנדע ליה בכללא. בגין דכתיב אנכי, הא קא רמז, דאית אלהא שליטא עלאה (דאיהו) על עלמא, כמה דאת אמר (דברים ד') פי יי' אלהיך אש אוכלה הוא, פקודא קדמאה בכלל. בפרט: בגין דכתיב, ה' אלהיך דא פרט, ודא כלל ופרט, פקודא קדמאה, דאצטרף למנדע ברישא ובסופא, כמה דאוקימנא. (ע"כ רעיא מהימנא).

וידבר משה כן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקוצר רוח. (שמות ו') מאי מקוצר רוח. אמר רבי יהודה, דלא הוו נפיש, ולא הוו לקיטי רוחא. אמר רבי שמעון, מקוצר רוח: דעד לא נפק יובלא, למיהב לון נפישו. ורוח בתראה, עד לא שלטא למעבד נימוסי, וכדין הוה עאקו דרוחא. מאן איהו רוח בתראה דקאמרן. (ג"א דעד לא יתב ליה יובלא ברכה על האי רוחא לאתקנימא נפש תתאה ולא שלטא האי רוח על נפש אלא כד אתברכא מיובלא כדון יהא רוחא ומאן איהו רוח, דא יעקב, דכתיב ותחי רוח יעקב וגו').

הא חזי, כתיב (שמות ו') הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים, מאי ואני ערל שפתיים. והא בקדמיתא כתיב (שמות ד') לא איש דברים אנכי וגו' פי כבוד פה וכבוד לשון אנכי, וקודשא בריך הוא הוה אותיב ליה, (שמות ד') מי שם פה לאדם וגו', והוא אמר (שמות ד') ואנכי אהיה עם פיה, סלקא דעתך דלא הוה כן, והשתא אמר ואני ערל שפתיים, אי הכי, אן הוא מלה דאבטח ליה קדשא בריך הוא בקדמיתא.

א"ל רזא איהו, משה קלא, ודבור דאיהו מלה דיליה, הוה בגלותא, והוה איהו אטום לפרשא מלין, ובגין דא אמר, ואיך